

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (budapesti napló: nézetek a' nyilvánosságról; nemzeti játékszin, 's a' t.; pesti vizgyógy- és edző intézet; adakozá-
sok Kölcsey emlékére és a' vakok pesti intézetére; szatmár- abauj- és vasmezei közgyűlési határozatok; vallástürelmetlenség példája Zalában; no-
grádi papigylés; veszprémi hírek; 's a' t.) Amerika (délzaki Peruban zendülés ütött ki; 's a' t.) Spanyolország (Espartero az esküt letette; 's a' t.)
Törökország. Külföldi elegyhír. Legujabb. Dunavizállás.

Magyarország és Erdély.

Budapesti napló. E' napokban egy izraelita haszonbér-
től levél érkezik hozzánk, melyben keservesen panaszkodik lapjaink egyik
közelebbi cikkje ellen, mely haszonbérleti eljárását gáncsolá, 's annak író-
ja nevét minden áron tudni kívánja, ámbár a' róla mondottak megezáfolását
még csak nem is kísérti meg. Igen furcsa az, hogy mindenki csak a' sze-
mélyvel szeret bibelődni, és a' dolog elől sötétségbe törekszik menekülni. Mi
azon kérdéses cikk írója nevét nem fődözhetjük fel, mert nem akarjuk őt de-
rék izraelita haszonbérlo honfitársunk boszujának kitenni, ki, ha történetesen
szállásra hozzá találna vetődni, levesét majd igen megsózná, borát megvi-
zezné, lovainak penészes szénát adna, 's végre talán még négyszeres kré-
tát is használna számoláskor. Sokan igen balul fogják föl nálunk a' nyilvá-
nyosság elvét, 's magok az egész világ ellen korlát nélkül szeretnének szól-
hatni és irhatni, de mondjon csak valaki olyasmit, mi által magokat sujtva
érezik, vagy mi ninesen nyükre, azonnal a' kövesdi molnár gyanánt föl-
dulnak, 's talán czáfolathoz fognak? Dehog; gyűléseken actiót kiáltoznak fü-
leibe, míg végre elhallgatni kénytelen, mivel a' nagy zajban ugy sem halla-
nák szavát, hirlapokban pedig nevét kutatják és motozzák, 's erre egyszer
már pört is használtak; melynek azonban érdemlett lön szerencsétlen sorsa.
Ezen gyakori név utáni motozgatások boszantók ugyan minden szerkesztősé-
re nézve; de azért az illyesmitől csak ujoncz borzadhat viszsza, mert végre
ugy megszokja ezt az ember, hogy a' kíváncsi motozókat és kutatókat minden vér-
hevülés nélkül, hideg mosollyal 's egész tisztelettel visszautasítja 's titkát szé-
pen magának tartja meg. Nem tagadhatni ugyan, miszerint igen kívánatos vol-
na, ha minden hirlapi levelező egész nevét tenné tudósításai alá; de ez nem
mindenkor gyakorolható, és a' nyilvánosságra igen könnyen káros hatásu
lehetne, mert sokan álszeméremből egészen hallgatni fognának inkább, 's má-
sok oly állásban lehetnek, hogy valamely hatalmas ellen nem emelhetik föl
szózatukat állásuk koczkáztatása nélkül, mit a' gyakori névkutatás eléggé
tanusít, mert miért történik ez? Hogy az illető beküldön magát az érdeklert
megboszulhassa! 'S van száz meg száz mód, molly szerint minden törvényes
avatkozás nélkül is árthatni a' beküldőnek, habár szórul szóra igaz volt is
minden mondása. Illy méltatlankodások elkerülése végett szükséges a' névtelen-
ség, 's a' visszaélések meggátlásául csak az kívánatos, hogy a' szerkesztősé-
gek lehetőségig ovakodók legyenek, 's fontos sérelmeket fölfedő adatokat csak
általuk tökéletesen ismert szellemü levelezőktől közöljenek. Mi nem olly igen
lényeges híreket illet, azok idővel megezáfolása, ha t. i. nem valósulnának,
senki ártalmára nem lehet, 's az egész világ minden hirlapjában olly minden-
napi események sorába tartozik, hogy csak épen nálunk gerjeszthet némi elé-
gűtlenséget, kik még csak most kezdünk egy kis nyilvánossághoz szokni.
Ha tehát valaki, akár álnév, akár saját neve alatt más egyed ellen valamit
ír, nem kell azért mindjárt a' híres Torquemada nyomozó rendszerét követni,
hanem meg kell őt szépen czáfolni, igen, kétségbehozhatlan adatokkal kell
ellene föllépni, 's aztán a' sértett fél igazolva leend az egész közönség előtt,
míg az ismert vagy ismeretlen sértőt megvetés sujtja. Illy elégtétel minden-
kor elfogadható a' nyilvánosság mezején kapott sérelmekért. Példa erre An-
glia, hol minden hirlapi cikk, igen igen kevés kivétellel, név nélkül jelenik
meg, 's ha aztán a' teljes sajtószabadság mellett lehetőségig kiméltlenül os-
toroztatik valaki, közügyi vagy egyéb visszaélések 's kicsapongások miatt,
ám próbálja meg, menjen a' szerkesztőhöz, 's kívánja az illető cikk írója
megnevezését, bizonyosan egész tisztelettel 's szokott kimért hidegvérűsé-
ggel ajtót nyitand neki a' szerkesztő gentleman, 's a' megtámadott aztán védel-
mére csupán azon egy fegyvert használhatja, mely őt megsebzé, 's ezen ha-
talmatlan fegyver: a' sajtó. Ugy van, ha fesztelenebb mozgást ohajunk a' saj-
tónak, ugy tanulunk egy kissé tünni, és ne jajgassunk minden toll-legyintés
miatt, mint valamely megbüntetett iskolás gyermek, hanem fogjunk férfiasan
tollat, és mossuk tisztára a' rajtunk ejtett szennyet, ha pedig ezt tenni nincs
bátorságunk, ám akkor üssünk mellünkre, mondjuk: „Mea culpa!“ és jobbit-
suk meg magunkat. Cardigan ezredes Angliában valamennyi lap olly kimé-
lletlen szigorral, sőt mondhatnók durvasággal ostorozá, hogy nálunk hason-
ló megtámadtatás után még a' rozsul mérő mézároslegény is halált követelne
a' megtámadó fejére, 's mit tett Cardigan? Ő gróf, peer és ezredes, és még-
is — nagy bölcsen hallgatott, mert olly vétkesnek érzé magát, hogy még a'
sajtót sem merészle védelmire használni, mi legalább azon egy jót tanusítja,
hogy számos hibáját az undok szemtelenség nem szaporítja. E' nézetekből in-
dulván ki, csekély véleményünk szerint, a' levelezők névtitkát minden eset-
ben szigoruan tartozik megörzeni a' szerkesztőség, 's teljességgel nem igé-
nyelhet jogot levelezője akarata 's megegyezése nélkül neve fölfödésére,
melly őt talán üldöztetésnek teheti ki, mi több esetben nemcsak magát, ha-
nem egész családját is szerencsétlenné teheti. Egyédi szerény
nézetünk szerint tehát a' szerkesztőségek tartoznak minden magányerdeki sze-
mélyességet szigoruan mellőzni, fontosb közügyek, hatóságok, testületek,
tisztviselők 's a' t. iránt emelt gánasokat csak tökéletesen ismert jellemü leve-
lezőktől közölni, minden valódiilag megsértettnek alapos czáfolatát szilárd rész-
lehajlatlanság nélkül közölni, habár milly érdekeibe ütközne is azok a'

szerkesztőnek; és ha mind e' vigyázat daczára mégis történne valami kel-
lemetlenség, ám akkor ne terítsük a' vizes lepedőt a' levelező nyakába, ha-
nem vegye annak súlyos következményit saját vállára minden szerkesztő, ki
a' félelmet nem ismeri 's kinek azt nem is szabad ismerni, miután elég bátor
volt a' nyilvánosság 's közvélemény eszközlésére önkényt föllépni; mert ha
bücsületsértő álhirt közöl bármely szerkesztőség, ugy azért talán inkább gán-
csolhatni azt, mint a' beküldőt, mivel illy komoly tárgyaknál a' szigorú és
óvakodó figyelemnek mindenkor alá kell rendelni a' mohó javítás-ohajtást,
vagy az ujságterjesztési vágyat, mely kisebb nagyobb mértékben mindnyá-
junknak büne, kik valaha a' napi sajtót mozgásba hoztuk. Vizsgáljuk meg
tehát a' levelezők adatait, 's ha szükség, tehát czáfoljuk, vagy czáfoltassuk
azokat meg, de nevök kihirdetésivel boszutárgyul ne tüzzük ki őket, hanem
máskor vigyázóbbak legyünk. — E' napokban a' királyutczában sebesen hajtó
kocsis egy gyermeket gázoltatott el; a' kocsis börtönben ül, a' gyermek sir-
kertben nyugszik, és az elvesztett egyetlen 's reményteljes gyermek szüléji
siraak, a' közönség pedig reményli, miszerint a' városhajduk ezentul nem
hijába leendnek az utczán föllállitva, hanem minden rend-
zavart, vagy hatósági parancs-áthágást gátlani fognak; annyival is in-
kább, mert szinte e' napokban egy éltes ügyvédet is lesujtott lábairól egy
sebesen vágató kocsit, 's csak véletlenségnek köszönhetni, hogy életébe nem
került a' kocsisnak jó kedve. — Nemzeti szinpadunkon f. hó 21kén „30 év egy
játékos életéből“, színj. 3 szakaszban, adaték; 22kén „Büvös vadász“ dalj.
4 felv.; 23kén „Zsigmond király álma“, színj. 4 felv.; e' szinművet czélsze-
rűbb lett volna vásár alatt adni; 24kén „Tréfa és valóság“, vigj. 3 felv.; 25-
kén másodsor bérszünettel „Belizár“, dalj. 3 felv., nézők középszámmal; Scott
Emma, mint vendég Belizár neje szerepét éneklé, és ismét nem elégítheték ki
a' közönséget; hangja most, betegsége után, gyöngye, 's változása fajul,
midőn azt megerőteti, mi igen kellemetlen hatásu; játéka olly férfias 's né-
melly tagjártatásai olly gyöngédtelenekek, hogy nőiséget azokban épen nem lel-
hetni föl, 's így őt dalszínészetünkre nézve csak akkor mondhatnók némi nye-
reségnek, ha kitünő első énekesnő mellett harmadrendü szerepekre lehetne őt
használni; Mochonaky Amália minden fölléptekor új kellemet fejt ki; mit azon-
ban nem dicséretül, hanem csupán buzgalma méltánylásául mondunk, bizton
reménylvén, hogy szerénysége minden méltányló szónak tökéletes megérdem-
lésire buzdítandja őt; 26kén „Gazdag és szegény“, dráma 5 felv.; 27kén
„Jekrek“, vigj. 4 felv., rövid idő mulva, mint hirlík, új dalmű jutand szin-
padunkra, melyben Bezzi olaszul fog énekelni; mi e' hirt nem hiszszük, mert
Bezzi hangja olly gyöngye, 's Pesten annyira ismeretes, hogy olaszos föllép-
tét egész daljátékban teljességgel nem bírjuk motiválni, az országos igazga-
tóságtól pedig épen nem várhatni, hogy kitünő nyomos okok nélkül, olasz
énekléssel kívánja előmozdítani nemzeti nyelvünket; ez tehát hihetőleg csak
olly pusztá hir, minőket százanakint szoktak nagy városokban pamlagokon min-
dennap gyártani. N. I.

(Pesti vizgyógy- és edző-intézet.) A' Budapesti napló az olvasó
közönség háláját érdemlo figyelmét más hasznos intézetek mellett erre is fordítá,
mellytől mi 's utánunk kétségkívül számtalanok várják és veendik is életök legna-
gyobb kincsét, az egészséget. Igen, mi nem tudjuk, szeressük é, vagy bámuljuk in-
kább a' felállító és igazgató orvos urnak számos más dolgai mellett ama' szorgalm-
mát, mellyel e' most zsenge de idővel kétségkívül nagy jelentőségre jutand intéze-
tet kíséri; ha csak lehet, naponként megfordul ő itt, bizalmat sajtó nyújasság, és
türelem és ügyességgel hallgatja 's intézi azok egészségi ügyeit, kik tőle várják sza-
badulásukat; nincs olly csekélység, melly figyelmét elkerülje, nincs olly gát 's aka-
dály — ámbár ezek számosak — mellyet idő és ész segítségével leküzdeni ne tudjon.
Megválasztja szigoruan a' betegségeket, mellyeket ide felvesz, és ha nedvbajok de
egyszersmind gyógyíthatók, rövid idő alatt szép sikert mutat elő, bármily súlyosak
is azok: a' melly esetek pedig nem a' nedvek hibáján alapulnak, azokat kedvencz
gyógymódjára, a' hasonszenvre veszi. — Az intézet maga igen is egyszerű, de minden
bizonyal czélirányos, nem akarván szemet izgató külső pompája, hanem csak tet-
tek által fényleni; van benne két izasztó szobán 's ezekbeni hat ágyon kívül egy kis
konyha víz-melegítésre, azok számára, kiknek erre szükségök van; továbbá két
fürdő, mindegyik nagy és kis káddal, mellyekbe szünet nélkül foly a' friss víz, még
pedig magáról, hogy fürdőkör a' fejet alá lehessen tartani, fő felé történhető vér-
tódulás meggátlására. A' víz olly kedves, hogy bámulják mindenek, kik kísértet-
ték, tiszta, friss, hideg (7 foknyi) és kellemes voltát, melly tulajdonok Pesten, mint
kiki tudja, talán csak itt találhatnak fel, legalább illy fokban, és a' számos látogató
közül még nem foghatt ki e' víz ellen senki. — Harmadik része a' zuhany, melly
4 fokozatu, esőzuhany — az edződni vágyó egészségesek kedvence — az egy,
két, és harmadfél hüvelknyi sugáruzuhan, mellyek csak hasonló vastagságu csök
feltétele által hozatnak létre ugyanazon csőből. Itt van az izzadni segítő szekrény
is azok számára, kik maguk nem képesek annyi meleget természetü ágyban, hogy
izzadhassanak; e' szekrényben vizgöz által a' lég embervér-fokig (30° Reaum.)
melegítettik, hogy az izzadás könnyen de egyszersmind erőtetés nélkül essék meg.
Van az intézetben egy galvani szép készüllet is. A' vidék igen mulattató 's alkalmas
testmozgásra, keletről az űs Rákos, nyugatról a' szép városliget kínálkozik társal-
gás vagy magány, árnyék vagy nap, sík vagy domb, de mindenestre portalan alkalmal-
lammal. Járnak ide Pestről csoportonként jó tej 's írósvajra, sőt nem levén elfog-
lalva minden szoba betegek által, laknak is itt sokan, kik jó étkekre is szert tesz-
nek. Mi, kik állandóan itt gyógyittatunk, hatan vagyunk, egyik közülünk szövet
cipében jött nehezen mozogható tagokkal, most pedig máris „exultat ut gigas ad
currendam viam“, kedvünk vidám, mire orvosunk is szüntelen ösztönöz; az orvos-
lás nem több mint 30 p. ftba kerül havonként, mit aligha találhatni fel másutt. — Kö-

g körülbelül
april 8kán
ének szám-
helyeztetett.

ervben 's a'
y bizonyos-
ban olly ki-
n ezen mód-
Az olaszok
ül már mint-
s általános
ban a' nagy-
kódtak, most
Rrek több-
gy imigy a'
szabadelmü
ost negyed-
riestése 's
rülmény közt
zen senki sem
gyülés indit-
szsza, hogy
y, mellynek
ónak mutat-
s föltéte alatt
kanton-fel-
t méltatja fi-

é kedvezőb-
kézvonási-
legszabadel-
kihez szem-
ondják azon-
— A' szerb
zékelye is-
nek, mellyet
zellár szék-
ggetlenül és
vait kell vé-
ha bármikor
mbe, 's szól-
y mindenha-
lehetne vág-
szentelve. A'
nynt ápolni 's
zők jelmon-
ét fejdelmek
személylyel,
vén, f. évi
nyug. hossz.
ogy nem so-
jal menekült
y egy lengyel
's vele Bel-
haj. 13káról
ban elfogat-
n a' d a' hg-
rött, 's ne-
t. Gerowsza-
a fognak vi-
elibe állit-
madrészt a'
4 ház és 39
lnökhelytar-
szólítá, hogy
jtólés és
erikának né-
hogy egy 100

érkeztek apr.
amerikai ten-
sug látszik,
11kén éjjel
ndben a' lán-

(Szeres: 126
Zab: 76 70
110 105 96

3 fr.; 4pCtes

szület mindenek, ki tollal, szóval, vagy tettel fáradozik az illy intézetek virágztatásán! bár társaság állana össze, 's részvények útján megvénne e' szép, nagy (11 lánccz) értékében és hasznosságában naponként növekedő telket, melly az évenként máris bejövő szép haszon kívül a nagy közönségnek is számtalan lelki és testi élvezetet gyümölcsöznék. Az intézetet mostani ápolójai.

Adakozások Kölcsey emlékére. XI. Közlés. Szemere Bertalan urnál Borsodban mindjárt Kölcsey halála után még 1838. szeptember és october hónapokban: Kun Miklós 10 ft, valaki 1 ft, Nagy Gédeon 15 ft, báró Eötvös József 25 ft, Holecz András 2 ft, Törös Tamás 2 ft, Szalay Antal 5 ft, Szűcs János 1 ft, Bakó Janos 2 ft, Kun István 2 ft, Soltész Nagy János 2 ft, Máriássy Tamás 2 ft, Máriássy Menyhért 2 ft, Vadnay Lajos 2 ft, Miklós Ferencz 2 ft, Lossonczy Károly 2 ft, Dominkovics Lajos 2 ft, Gencsy László 5 ft, Fekete Andor 1 ft, Tomka László 1 ft, Budy András 1 ft, Dobozy Antal 2 ft, Szepessy László 5 ft, Fejer József 1 ft, id. Ragályi Zsigmond 5 ft, Puky István 5 ft, Szathmáry K. József 5 ft, Máry Pál 1 ft, Fleischer Adolf 2 ft, Telegdy Pál 2 ft, ifj. Szepessy Ferencz 1 ft, Kún Lajos 1 ft, Juhász Istv. 1 ft, Vadnay Barna 1 ft, Pilita Adám 2 ft, Rác János 1 ft, ifj. Ragályi Károly 2 ft, Liechtenstein József 1 ft, Pompéry 1 ft, Valaki 40 kr, Ragályi György 1 ft, Lukács Lajos 1 ft, Katona Mihály 2 ft 40 kr, Debreczeni Pál 2 ft, Széki Zsigmond 1 ft, Lossonczy András 1 ft, Okolicsányi Emánuel 1 ft, Orczy János 2 ft, ifj. Orássy József 1 ft, Tóthfalusy Miklós 1 ft, Gombos Miksa 2 ft, Paulikovics Pál 1 ft, Szép Sámuel 1 ft, Rácsok István 1 ft, Bárány Bertalan 1 ft, Visolyi Károly 1 ft. — Újabb gyűjtés: Pintér Ferencz 2 ft, Podmaniczky Fridrik 1 ft, Zichy Béla 1 ft, Zichy Miklós 1 ft, Hunsdorfer Pál 1 ft, Podmaniczky Armin 1 ft, Frey Agoston 1 ft, Kabszay 1 ft, Markosovszky Lajos 1 ft, Patay György 1 ft, Patay Ferencz 1 ft, Miskolczy József 1 ft, Csóka Pál 1 ft, Fogarasi János 1 ft, Léding Sándor 1 ft, Trefort Aug. 2 ft, Fáy Ignác 2 ft, Majthényi Mihály 1 ft, Fáy Ignác né szül. Halasy József 2 ft, Biró János 1 ft, Magyar Ferencz 1 ft, Kramercsik János 2 ft, Nagy Gédeonné szül. Plathy Constantia 1 ft, Ilkey Sánd. 2 ft, Serényi László 2 ft. A borsodi ifjúság által Kossuth Lajos tiszteletére adott fáklya zenétől felmaradt összeg 8 ft 12 kr, a miskolczy reform. lyceumbeli ifjúság a Mátyás és Kölcsey emléké javára színpadon játszván, jövedelmének felével örömmel áldozik 20 ft, a gyűjtő maga 10 ft. E' XI. közlés összege 220 ft. 32 kr. pengő pénzben.

A Kölcsey-emlék-társaság egész tisztelettel kéri és szólítja fel újra és ismét azon t. cz. hazafiakat, kik gyűjtő ívöket még be nem küldötték, méltóztassanak azt júniusi pesti vásárra okvetetlen beküldeni, akár vannak rajta adakozások följegyzve, akár nincsenek. Pest, maj. 24. 1841. Bajza József, m. k. a' Kölcsey-emlék-társaság jegyzője.

(Adakozások a' vakok pesti intézete számára.) 1841. febr. — áprilben: Mader Kat. 2 ft, Özv. Zimmermann szül. Bauer Teréz 20 ft, Herzog György 4 ft, Steindl Károly, a' pesti arany- és ezüstműves czéh nevében 4 ft, Paulovics Ján. 1 ft, özv. Salczl, szül. Maar Kat. 40 ft, Maurer Ján. 2 ft, Koch Bálint 4 ft, Richter Keresztély 4 ft, Varju Antal 40 ft, Taoll Péter 10 ft, Kricsfalusi Ferencz prépost 284 ft, 45¹/₄ kr, Till József 2 ft, Odenvald Ant. 2 ft, Roisz Leop. 8 ft, Rozsnyói káptalan 7 ft, a' dunántúli ágostai vallású superintendia 9 ft. 56 kr., Kis-kunsági diakonatus 9 ft. 15¹/₄ kr. Kovács Laj. 2 ft, Podrusik József 40 ft, Kokanovics Mih. 4 ft, Borsodmegye 25 ft. Otlík Sándorné szül. Onody Teréz, kitünőbb növendék jutalmául 60 ft, Mednyánszky Dáv. 100 ft, Breuer Sám. 18 ft, Fábry József 6 ft, Jaeger György 6 ft, Veber József 5 ft, Batta Mihály pesti ügyvéd Ferdinánd király ö fels. születésnapja ünneplési emlékére egy aranyat, Jurancsik András 2 ft., mind pengőben.

Lázári, maj. 19ikén: Szatmármegyei közgyűlés nevezetes eredményei. 1. a' számoltatószék által elmarasztaltott 's hibás kezeléssel miatt t. ügyési kereset alá esett volt alispán folyamodására a' n. m. kanczellária a' végrehajtást felüggeszté az ügyési keresettel együtt; — 's e' tárgybéli munkálkodást felterjeszteti informatioval rendelt, minek következtében a' számoltatószék az informatiót elkészíté és az elmarasztalást körülményeivel együtt leírta. Végre azonban jött levél, mellyben minden elmarasztalás kifizetése biztosított, fentartván a' viszonykeresetet. 2) Az utcsináltatást a' vármegye RR. szorgoztatván elhatározták, hogy az illető kerületi fő és alszolgabírák a' főutvonatok csináltatásánál szünetlenül jelen legyenek, egymást felváltva 30 ezüst for. büntetés alatt. 3) Ugyancsak a' tisztségviselőknél a' gyűlések és törvényszékek elvitől végig szoros megtartására czélzólag meghatározatott, hogy ezentúl a' 3 héti törvénykezések alatt megyei tisztségviselőnek és meghívott táblabírónak, ha csak különösen kiküldve nem lesz, elfogatáskor közpénzfizetés mellett sem adatik a' praetorialis helyen. 4) A' püspöki két beneficium iránt, Zalával egyezőleg, felírás határozatott.

(Kassai hírek.) Azokon kívül, miket mult számunkban Abaujból közöltünk, másik levelezőnk még ezeket írja: „Jánokom m. h. 22ikén hunyt el Péchy János, megyei volt főszbiró, országos özszeiró, és országgyűlési követ, élete 54dik évében, hideg tetemei azon hó 26ikán a' nevezett helységben illő díszszel takarítottak el. A' boldogult végintézte egy a' maga nemében 's az egész Péchy nemzetséget, melly jelenleg 80nál több egyszertől áll, illetve, mint halljuk, 100 példányban nyomatik. Béke a' munkásan élt derék honfi hamvadó porainak! — Kassán f. h. 10kén 's következett napjain folytatva tartott közgyűlés alkalmával előfordult nevezetes tárgyak és határozatok: 1) Lánccz József füzéri járásban főszbiró házi körülményei miatt többek sajnálkozására írásban és szóval is tisztességéről lemondván, az így megürült hivatal elnyeréséért beadandó folyamodásokra jövő június 18ika határnapul tüzetett ki, többben azonnali folyamodást és helyettesítést javaslatok, annál is inkább, mint-hogy a' megye több szbiró kinevezetését ismételté tett felírásban sürgeté 's így ezen rögtömi helyettesítés által, mintha az sem világos törvény, sem szokás elleni nem lett volna, a' felírás annál erősebb nyomatókat nyer vala; melly javaslat azonban nem fogadtatott el. 2) Erdélyből szükséges néhány ménlővevésre Vitéz György és Tiszta Károly ülnökök bizatván meg, kiküldettek. — 3) Buttler gr. ludoviceumi alapítványából e' megyére eső négyszáz pengő for. kamatja mennyiben erre 24 esedező volt, hogy a' jótéteményben annál többben részesülhessenek, 8 részre osztatván, ugyanannyi derék, de szegény szülek jeles fiainak felkiáltási választás után adatott. — 4) Szóba jött ismét a' kassai határban igen rossz utak állapotja, mellyek több közgyűlésből irt felszólítások ellenére maiglan sem javítottak meg, ezuttal azonban a' törvény szerint teendő végrehajtása a' nem sokára tartandó városi tisztújításéig felüggesztetett azon reményben, hogy annak végeztével a' városi hatóság sietni fog valahára eleget tenni törvényes kötelességének. A' fiatalág ezen közgyűlés folyama alatt valóban lelkesen viselé magát. Mult napokban megérkezett Kassa városához a' Helytartó tanácstól az engedelem, zsidóknak azon város kebelébeni letelepülésére; azonban a' vár. tan. e' tárgyban ujjolag felírást tett, és nevezetesen Adler József. ékszerárus, ki különösen engedelmet kapott boltnyithatásra, ennek tételétől a' vár. tan. által kiküldött biztosság hozzájárultával el-

tiltatott. Ha ez így megyen, minek vannak és hozatnak törvények? ha hozatnak, azoknak mindenki minden kivétel nélkül, bötürről bötüre engedelmeskedni köteles, különben a' legszigorubb büntetésre érdemes, és remélljük is, hogy ha ezen törvénytelen ellenszegülés a' felsőségnek tudtára jő, azonnal törvény parancsolta módokon a' tanács illető tagjai büntettetni és a' törvénynek engedésre erősen szoríttatni fognak. K. L.

Szombathely, tavaszutó 18kán: Megyénk közgyűlése f. hó 3kán vette kezdetét, folyamatát pedig a' fölvetett tárgyak száma, fontossága 's a' megyei RR. élénk részvéte annyira kiterjeszték, hogy csak ma fejezetheték be. Mindjárt kezdetén fájdalmat árasztta a' RR. keblére ifj. Zichy Károly gr. bucsulevele, mellyben a' megye főispánhelyettesi hivataláról lemondását jelenté, melly lépésre naponkint inkább gyengülő szemei által kényszeríteték. Érezhetőbbé tette e' veszteséget elnök alispán velős szavakkal előadása, mellyben a' tisztelt grófnak érdemeit röviden érintvén, azon ohajtását fejezé ki: adja az ég! hogy mindenkor hasonló lelkületű hazafi foglalja el a' vármegye elnöki székét. A' megyei RR. fájdalomtól áthatva emlékeztek azokra, miket a' tisztelt kormányzó a' felállított új czélszerű börtönök, munkaház és új levéltárra nézve tett 's az előregedett szolgák gyámolítására intézett alapítványra, minél fogva határozák, hogy ezen emberbarátnak emléké ne csak jegyzőkönyvben örökítsék, hanem fájaldalmukat, 's köszönetüket a' lemondott főispánhelyetteshez intézendő külön levélben is fejezzék ki. Azon számos czélszerű rendelet közül, mellyek ezek folytában a' majd mindennap hallható jeles és érett megfontolást 's mély belátást tanusító vitatkozások eredményei lettek, megjegyzésre méltók: 1. Hogy jövő évben az árvákra, kiknek ügyeiben eddig a' tetemes hiányokat tagadni nem lehet, lehető legnagyobb gond és pontosság fordíttathassék, határozatott: minden vallású lelkészeket előljárásgaik által felszólíttatni, hogy ezek a' hívek közt támodandó árvákat nyomban szülek halála után a' megyei árvaszékek jelentésük be, hogy ez, ha az illető tisztségviselő törvényes kötelességét az árvai vágyon özszeírására és bejelentésére nézve bármely okból halasztaná, azonnal erre emlékeztethesse 's a' törvénynek fogamatot szerethetessen. 2. Hogy ezen bejelentés és özszeírás ne csak akkor legyen helyet, midőn mind a' két szüle halt el, hanem bár mellyik szülőnek halála után is az elhottak vagyonára nézve teljesítessék. 3. Meggyőződve a' RR. arról, miszerint a' járásbeli tisztségviselők az újabb törvények által is rájuk vetett foglalatosságok által annyira elfoglalvák, hogy ezek pontos teljesítésére legjobb akarat mellett sem képesek, javaslat tételével, hogy az árvák vágyon özszeírására 's ezek közüli szükséges intézkedések fogamatosb végrehajtására különös árvabírák állításának fel, egyedül az árvákkal foglalkozandók, 's a' nemesi pénztárból fizetendők. E' javaslat egy részről figyelemre méltónak találtatván, más részről a' megyei RR. arról levén meggyőződve, hogy illy új terhek a' nemességre csak előleges tudósítás utáni közös megegyezéssel lehetnek kivethetők, ezen javaslat tárgyalatását a' jövő közgyűlésre halasztották, az első alispánnak meghagyván, hogy a' felől a' meghívó levelekben, mellyek most ezen tekintetből szükségesek lesznek, — a' megyei RR. ket jó előre értesítse. Ez alkalommal Bezerédy László főjegyző és az ujoncz-állítással foglalkozott biztos is ebbeli eljárásáról végjelentését beadta, melly szerint beállított eddig özszesen 938 ujoncz, kik közül 753 kath., 133 evang., 24 reform., 18 zsidó; magyar 387, a' többi részint vandál részint német, — ezek közül fogadás által állított 602, a' többi sorsvonással, a' fogadottaknak kifizetett vagy kötelezett összeg 59275 for. pengőben. — Beadattak általa egyszersmind a' fogadásbeli summákról költ azon kötelező levelek, miket egy része a' fogadottaknak a' megye gondviselése alá kívánt bizni — ezekre nézve tehát a' megyei közönség, mind a' törvénynek mind a' haza védelmére magokat önkint feláldozó ujonczok bizalmának megfelelni kívánván, minden járásban két, egy rendes t. i. 's egy segéd gondviselőt rendeltek, kik a' kötelező levelekben foglalt tőkét 's kamatokat ingyen minden jutalom nélkül számadás terhe alatt fogják kezelni. — Egyszersmind a' biztosnak is ebbeli jelentéséből 's a' bemutatott jegyzőkönyvekből kitünő pontosságát és sok fáradsággal özszekepcelt jeles eljárását a' megyei közönség méltó figyelembe vevén, neki jutalmul 240 p. ftot rendelt, melly summát azonban a' biztos az adózóknak nagylelkűleg visszaajándékozván, azon emberbaráti szeretetnek, mellyet minden alkalommal az adózók iránt tettleg is nyilvánítani soha el nem mulasztott, új dicséretre és követésre méltó jelét adta. Nevezetes volt még e' gyűlés folytában több hamis kötelezőlevelek készítése iránt tett feladás megvizsgálására rendelt küldöttségnek jelentése által ébresztett figyelem. E' jelentés f. hó 13kán jövén szönyegre, szokottnál nagyobb sokaságot vont a' megyei terembe, 's annyira leköté a' közönség figyelmét, hogy ámbár a' számos próbaíromány és a' terjedelmes jelentés felolvasása 's az ezt követő tanácskozások reggeli 9 órától délután 4¹/₂ óráig tartottak, a' befejezést még is békétüréssel várta be, 's jóllehet voltak, kik a' vádlottak ellen felhozott terhes adatoknál fogva a' fenytő pert elrendeltetni kívánták, a' nagyobb rész mindazáltal a' vádlottaknak a' törvény által biztosított jogait a' hosszas megyei gyakorlat által szentesített eljárást szem előtt tartván, ellenük még ezuttal csak tisztí tanuvalatásnak látta helyét; a' mi el is rendeltetvén, a' kérdő pontok elkészítése a' tisztí főügyésznek, az ezekhez képest teljesítendő vallatás pedig egyik főszbirónak tételét kötelességül. Berzsényi Miklós, vasmegyei tisztí főügyviselő.

(Vallástürelmetlenség Zalában.) Zalamegyének Göcsej nevű felső kerületében számos hely. vallás-követő lakik, többnyire nemes emberek. A' r. katolikusok tartoznak a' mileji plebániához, a' helvétziaiak a' barbásszegihez. F. év april 29én én alulirt, egy himlőben megholt lány temetésére, barbásszegi fiók-egyházomba mentem 's mivel csak két r. kath. gazdaház vagyon a' faluban, a' megholtak eltakarítására reform. társink is többen megjelentek. A' sirt midőn betemetnék, belé helyezték a' keresztet is, de úgy a' földbe dugva, hogy a' keresztnek csak teteje látszott ki. Én, mint plebánus, mondottam ref. atyáknak: huzzák feljebb a' keresztet 's ne utálják azon szent jelet, mellyen minden kereszténynek megváltója kint szenved-

dett, ők ellenben azt válaszolták: nem engedik meg a' barbátszegi temetőben azt, hogy a' katolikusok sírkeresztjeik kiálljanak, hanem eltemetve legyenek, itt a' kath. pap nem parancsol, hanem a' református nemes urak. Végeztvén szertartásimat, ezen katolikusokkal is közös temetőből kijöttem, feltétlenül magamban, hogy édes hazámnak megjelentem. Azt veszem észre, Anglia és Borussia példájaként, hogy hol többen vannak evangélikus atyánkfiai, a' r. katolikusokat zaklatják! 'S nem illik-e ide az 1647: 14. törvény: qui — status vel plebem in libero religionis exercitio turbaverit etc.? Ugyan-ily sértést követtek el előbb is barbátszegi ref. atyánkfiai, sőt gyűlölségből ki is tördelték a' kereszteteket. Milejben is, hol több református lakik, mint katolikus, fejszével vagdaltak a' temetőben ujonan fölszentelt keresztbe! Ime a' 8 százados ősi magyar hit az új vallástól édes hazánkban is, Zalában, ezen 19ik században zaklattatik. Milej máj. 3án 1841. Stánkovits Fer. mileji pléb. —

(Népevelés.) Látjuk, mikép kezd mindinkább fejteni a' népevelés nagy eszméje; látjuk, mikép alakulnak társulatok munkálataik tárgyul e' szent ügyet tűzve ki, 's mind ez honnét? Fessler azt mondja: „Erénynek azt nevezem, ha valaki a' közhaszonnak saját hasznát feláldozni kész, 's mások boldogságában önmagát találja fel.“ — Mást boldogítani tehát a' nagy cél, mellynek elérésére ezer út nyílik, 's czélszerűleg nevelni valakit, nem annyit tesz é, mint megvetni a' fő alapot jövendő boldogságára? Meleg kebellet át nem karolni ez eszmét, annyi, mint az emberiséget tapodni 's a' természet szent törvényivel dacolni. Ha már a' jelenben prometheuszi tehetséggel butát okossá, tanulatlan bölcsesé nem varázsolhatunk is egy pillanat alatt, kezdjük ott, hol hosszú az út, de célra vivő; kezdjük a' minden jóra 's rosszra hajlékony gyermekek nevelésén. Csekélynek érzem magam e' tárgyról fejtegetőleg hosszasan értekezni azok után, kiknek tollait az igazság tiszta keze mély bölcseséggel vezérlé, isten napfényéhez hasonló világosságra deríteni e' szent ügyet. Mielőtt czélmra sietnék, hogy később annál inkább kitűnjék az erény, melylyet érintek, lehetetlen nem szólanom az emberiség azon osztályáról, mellynek keze közé van szorúlva a' szellemi nevelés nagy része (értem a' közönséges erkölcsi tanításokat, 's az iskolák igazgatóságát.) Régióta kiáltozunk már az iskolák elhanyagoltatásáról, és régióta a' papoknak ez ügyben hivataljok, kötelességjök (mit eskü ellen szegnek meg mindannyiszor) nem teljesítéséről; és hol van az, ki szíveket 's veséket vizsgálhatja, szólana: vajjon e' lélekkrázó kiáltozásra tárt-e kebelét egy is? Nincs mit szólnunk az e' tárgyban dologtalan seregről, tudjuk miként a' külön vallásbeliek közti lelkészek nagy része, ritkán szereti azon édes nap melegét, melly mást is azonkép élet, 's örömebb végzi hivatalának azon ágát, mellyet kisebb 's nagyobb mysticizmussal árnyékozhat körül. Nekik kellene mindenek előtt szoros legfőbb kötelességükül tenni az iskolákban helyes tanításrai felügyelést, hatalmat adni nekik, kényszeríthetni az okosság szavaira nem figyelő boldogtalan születek, gyermekeiknek iskolába járatására; 's mind ezeket most is kellene tenni. Nincs vesztegetni való időnk uraim! Hivatkozunk a' földesurak 's más főbb tiszték azon természeti elhdegeníthetlen jogaira, mellyek szerint inteni kötelességük a' lelkészeket kötelességük teljesítésére. — Tihozzatok szölok uraim! Ha ember és nemzetszeretet nem ösztönzene is benneteket, nem kívánja e' tinhasznokat az alátokrendelteknek miveltségét? nem akarjátok e' elősmerni, hogy a' jöttet jutalma édes? ne szánjatok egy pár percet elvonni kényelmeitekből e' szent célra, főfelügyelői szemekkel vigyázni azon nemzedék mivelteése fölött, mellynek jóakaró tisztelete fog örködni éltetek fölött, 's majd egykor siromotoknál, nem a' pillanat által megdöbbentett kebel egy könyv csordul ki, hanem a' kesergő szív háládatos sohaja emelkedik áldáshozólag az örök bíró elé. — Ismerék egy várost, hol a' lelkész, előbb érintett kötelességének eleget tevé, iskoláji elrendezésében, a' legjobb tanítók megszerzésében, azoknak tisztökben hű és szorgalmas eljárásokrai felügyelésben, szóval: minden intézkedési dologban kitűnőleg viselte magát. Ez iskolában a' logikáig tanítanak, 's nem volt két nap egymás után ('s ezt állítom) kivéve ha betegsége vagy itthon nem léte gátolá, hogy minden osztályzatát az egész oskolának ne vizsgálta volna meg; ott a' rendre, tanítási rendszerre, gyermekek miképi haladására ne vigyázott volna. A' rendezett tanácsú város közbejöttével, minden szüle szoros és elmulhatlan kötelességének ismérte gyermekének iskolába járatását; 's így e' 8 ezer népességű városból 600 gyermek is járt oda. Ezen város, (ha jól tudom) 60, egészen tehellen szüle gyermekei helyet fizette meg évenként a' tanítási díjt a' tanítónak. Illy helyzetben nem csudálhatjuk, ha sokan a' szegényebb sorsú gyermekek közül is, magokat főbb iskolákban felsőbb tudományok tanulására elszánták, 's köztök munkájukért pályadíjt nyerteknek neveit is olvassuk a' Kisfaludy társaság évkönyveiben. E' lelkész egy év előtt jobb létre szenderült; emléket fentartják a' városbeli lakosok, kiknek a' szó teljes értelmében lelkiorvosa volt, 's az ifjabbak, kiknek lelki kiviveltetésén fáradohatlanul dolgozott, végre iskolai tudományos munkáji, mellyeknek egy része más iskolákban is tanítottatik. A' város neve Kisujszállás a' Nagykunságban. Mint hallik, azon egy év óta is, mióta e' lelkész kimult, az iskola csökkenő félben van. Nincs ki a' lankadó tanítóba erőt öntsön, nincs ki a' pórnépet emberi kötelességére olly hathatósan emlékeztesse! De reményünk van, hogy azon érdemdús férfiak, kik addig is, ha nem közvetlen is, részt vettek ez iskola kormányzásában (különösen: magok költségeken hangszereket hoztattak olly czélből, hogy a' muzsikában is költség nélkül taníttassanak a' gyermekek minden nap, rendes órában) hazafi kötelességöknél fogva óriás karokkal ragadják vissza a' sülyedni kezdőt, 's igyekeznek ismét felemelni, 's a' legszébb jutalom, az édes öntudat mennyei érzete tölti be kebleiket, 's e' tettök követésre ragad többeket, tizeket, százakat, ezreket, ollyakat, kikben élni fog a' nemzet boldogsága és mindene! S.

(Nógrádi papi gyűlés.) Nógrádból tavaszutó 14kén. A' nógrádi ág. hitv. esperesség f. h. 12kén B. Gyarmaton tartá Kubinyi Ágoston ügyelő előlülése alatt egyházi, érdekes eredvényü közgyűlését. A' haza minden lelkes fia aj-

kiról lezengő varázs-szózatok: egyesüljünk, nemzetisedjünk 's e' két szellemi hatalom vérté alatt haladjunk! valának azon irányok, mellyek e' kiskörü gyülekezet tanácskozását vezérlék, határozatit jellemzik. „Egyesüljünk! szöla az ág. hitv. testület hőkeblü kormányzója, Zay Károly gróf, és bátor szózata virgoncz életet adott a' jó keblek mélyeiben titkon ohajtott, de nyilvánosan kimondani alig mert eszmének, melly azóta már él 's épen azért, mivel a' kor-szellem ótalma alatt él, előbbutóbb dús következményekben fog és kell nyilatkozni. Ime a' nógrádi esperesség — jöllehet tudja, hogy a' magyarhoni két protestans felekezet, hitágazatokat illetőleg, máris bensőleg egyesült, legalább a' még fenlevő parányi különbség csupán halvány szinezetnek tekinthető, de a' néptömeg külső egygyéforradása csak azon szellemi akadályok leküzdése után reménylhető, mellyeket a' jelszavunkká vált népevelés háritaud el idővel — a' jövő kerületi 's egyetemes egyházi gyűlésekre küldött követeknek utasításkép annak kieszközölését meghagyá, hogy az ág. hitv. testület a' helv. hitv. rokonfelekkel előbbutóbb megtörtendő egyházi egyesülése megpendített eszméjéhez öszinte vonzódást ünnepélyesen nyilvánítsanak. Ábrándképek! mondandják némelylek. De ha előbb vettetik el a' mag, előbb érkezik meg az aratás is, hatást pedig megszórárs nélkül reményleni szellemekben sem lehet. Tegye tehát magáévá az egyesülés-eszmét előbb a' felsőség, ugy jótékonyan hatand az, mint növényekre égboltról alálóvelt napsugárok, hitfelekezeteinkre. Kezdjük az egyesítést felülről 's a' regis ad exemplum hatása nem fog kimaradni. 'S miután ezen egyesítés elelőtt régen megpendített jelenen pedig örömmézzettel látjuk, hogy mindaz, mi hazánk virágoztatására, erősítésére 's ez által a' fejedelmi trón támaszaul szolgál, a' tyáskodó kormányunknál buzgó részvétre 's pártolásra számíthat, hazám lelkes megyéi! épen azon munkálkodók, hogy egygyé olvadjon e' honban a' számos pártérdek, nem volna köztetek egy is, melly a' magyarhoni protestansok egyesítése eszméjét, pénz- vagy jogáldozatot ugysen kívánót, melegen felfogva 's pártolására a' többi megyét is felszólítva a' jövő országgyűlésen, mellyet ugysis vallásügyek miatt sürgettek, annak törvényben kimondatását kivini nem törekednék? ti, magyarhoni protestansok egy vallásfelekezetté, az ág. 's helv. hitvallásuakról hozott hazai törvények ótalma alatt állandva, bármikor egyesülhettek?! 'S ennek megtörténtével megvonhatnátok-e' e' rokonügytől, helv. hitv. feleim! karjaitokat, bezárhatnátok-e' e' mulhatlan szükséggé vált szózat előtt fületeket, megcsönkithatnátok-e' minden szép, jó 's hasznosra szinte fogékony, főleg édes közanyánk, a' magyar haza iránt, lángoló kebleteket?! Téged pedig nemes kormányzónk! kitvallástestületem tisztel, kitügyszerettedért tisztelek én is, erősítsen szent buzgalmadban a' haza nemtője továbbra is! Dicső a' pálya, melylyet választál és szirtként rendületlen kebled kedves túsunk (kezesünk) maradand, hogy e' dicső pályáról lelépni egykönnyen nem fogsz, mert mi, vezéreltűd, is legszívesen készséggel követendjük, mellyet kítűzél, a' ragyogó lobogót, lelkesülve a' tudattól, hogy szíveket egyesíteni égi mű! — Nemzetisedjünk volt a' második irány, melly jellemzi a' nógrádi esperesség e' közgyűlését, egyházi tagjai is felfogták egész nagyszerűségében a' haza nemzetisedési törekvését, egész szívvel osztozva a' pártatlan hazafi szavaiban: „El-némulva a' nemzeti nyelv, csak gyászfűt terem a' hon, melly a' voltakért szomoruan eregeti földre csüggeteg lombjait.“ Ök már 1828ban rendelkeztek, hogy mennyire iskoláink szomoru állapotja engedi, terjeszszék és sajátjokká is tegyék a' hazai nyelvet 's azóta czélszerű végzéseket hozni meg nem szűntek. E' gyűlésben is, egyet kivéve, valamennyien magyarul szölok fel. Nem lehetett-e' tehát méltán várni, hogy ez alkalommal is pár lépéssel előbbre fognak menni a' magyarodás szent ügyében? Igenis, esperességünk azt most is tevé, mert hogy mindent röviden kimondjunk, körén belül minden hivatalos írománynak magyarul szerkesztését elhatározá. Jelesül pedig az esperességi pecsét-körirat megmagyarítását elfogadá, az egyházaknak pedig ugyanazt ujjolag ajánlá, a' papi meghívó-levélnék 's iskolaügyelői táblázatoknak, mellyek eddig latin nyelven voltak kinyomatva, megmagyarítását 's kinyomatását elrendelé; az anyakönyveknek 1842. kezdetével, az egyetemes egyházi gyűlés által kiadott táblázati minták szerint csupán magyarul íratás megparancsolá; a' kerületi 's egyetemes egyházi gyűlések jegyzőkönyveinek, mellyek eddig az azt kívánó esperességek és superintendensuak latin fordításban is kiadattak, a' fordítás megszüntetésével csupán magyarul szerkesztését annak idejében 's helyén követi által sürgetendőnek 's hódolva a' nemzeti közakarotnak, mellyet a' hazai kormány máris megérleltetni siet, szorgalmazandónak rendelé, hogy főbb iskoláinkban minden tudomány kivált azon tanítók által, kik 1830 óta léptek hivatalaikba, magyarul taníttassék. Hogy pedig saját keblében az iskolatanítókat magyar nyelvtanításra annál inkább serkentse az esperesség, Vidovszky András f. petényi, Kuczelnik József sziráki, Thébusz János szügyi, Micsinay András a. esztergályi, Lehotkay János dobrocsi, Maresék Pál závodai; Kálniczky András losonczyi és Vitalis Pál szinte losonczyi iskolatanítókat a' magyar nyelvtanításban kitüntetett buzgalmokért, csupán e' czélra 1828. óta gyűjtött alaptőkéje kamatiból megjutalmazá; Jamrich János poltári, Putz Henrik kálnói, Groechner Ádám szinobányai, Csipkay József uhorszkai, Ország István agárdi, Kaszner Samu béri, Kovácsik József lesti, Zbell Lajos k. zellei iskolatanítókat szintillyen buzgalmokért megdicséré; öszinte akaratát pedig, a' magyar nyelvtanításban az által csak elismértnek örömmel látá, hogy Krupecz István dengelegi, Kuszty Mihály n. lami, Blaho Sámuel sámsonházi, Cservenák Károly a. bodonyi, Orlik Mihály n. liberesei, Broszmann János tamási, Hudáček János b. gyarmati, Rusznák László málnapataki iskolatanítókat, magyar nyelvtanítás körüli szorgos eljárásukért a' nógrádi nemzeti intézet jutalomra méltáta. — Illy előzvények után föltehetni é, hogy az ugynevezett panszláv fondorlatokra is ki nem terjesztette volna figyelmét az esperesség? Hatalmas felekezet által nyomtatva, csak szomorító kilátása lehetne a' némelylek előtt gyanúba

hozott ág. hitv. testületnek, ha tartania kellene, hogy néhány vakbuzgó tagja botor tetteit az egésznek rovandja föl vétkül ama nemzet, melyre függesztvék szemei, mely érette is annyi sokat tenni kész. Ezen, önállását őrző nemzettel egyesülten, mint annak tagja, az ág. hitv. testület is gondosan kívánja őrizni a protestantismus virágát, melyek nem a zsarnokkény hervasztó karjai közt, hanem csak a szabadság éltető mezején képesek üdvözölő díszelni. 'S épen azért, mivel a panszlavismusk, melyet néhány vakbuzgó egyedünk terjesztenei törekszik, politikain kívül egyéb értelmű 's czélzata nemis lehet, helyesen tevé az esperesség, hogy a főbb iskolánkban létező tót társaságokat, mint a' nyelv, mellyen papoknak népoktatáskor most még mellőzhetlenül szólniok kell, tanulásának szükségese eszközeit fenállhatóknak vélte ugyan, de követői által a' kerület 's egyetemes egyházi gyűléseken szorgalmazandónak rendelé, hogy ugyancsak e' tót társaságok legyenek, miknek lenniök kell, homiletikai gyakorlatok 's tagjaik népszerű nyelven irt egyházi beszédek bírálásával 's elmondásával, tanítói felügyelés alatt, foglalozzanak; más, kivált politikai tárgy munkácskák irásától, külföldi hasonló társaságokkal mindennemű összeköttetéstől szigoruan eltillatva. 'S mivel eléggé fontos ok annak nyomába vezeté az esperességet, hogy némelly főbb iskolánkban a' tanító Roth-Telekianum stipendium elnyerésére többnyire a' szlávlelemekhez szító ifjakat ajánlják, a' magyar szelleműek kéréveleit pedig néha föl sem terjesztik, magá helyén kieszközöndőnek tartá az esperesség, hogy a' roth-telekiféle alapítványból csupán magyar szellemű ifjak segittessenek. — Az egyesülés eszméjére visszatérőleg, küldöttség, melylyet a' losonci hely. 's ág. hitv. két iskola egyesítése tárgyában már azelőtt kinevezett, hatáskörében megerősíté 's a' szükséges alapítókegyűjtés folytatására felhatalmazá az esperesség. F.

Veszprém majus 21kén Enying m. városa, hajdan a' hires enyingi Török Bálint ősbirtoka, jelenleg pedig f. m. Batthyáni Fülöp herceg, honunk tántoríthatlan hívének tulajdona, f. hó 16án ritka 's talán századok lefolyta után sem élvezhetendő ünnepélynek vala tanuja. — Már az irt napot megelőzte alkonyatkor, 's leginkább annak fölviradtán, Veszprémből, 's a' szomszéd megyékből érkezett minden rendű, 's felekezeti vendégek özöne azon korszakra emlékeztete vissza bennünket, midőn drága honunk ügye sürgetvén, annak boldogságát szívükön viselő őseleink nem az ország fővárosit, hanem a' körülményekhez képest gyakran a' legigénytelenebb falukat jelölték ki tanácskozásuk gyűlhelyeül. Mi volt tehát e' fényes összehozás rugója? talán vasút-részvények kiosztása, vagy répaczukur, posztó 's isten tudja mi gyárak megindítása? vagy talán új gépekkel ellátott pályafűző, gazdasági vagy agrárszati egyletek közgyűlése? nem! hisz illyenekkel — hála anyagi haladásunk korszakának! telvők hírlapjaink; illyesmik már felőlők sem volnának; ritkább tüneményü ünnepély volt az: egy világi, mondjuk világi országnagy, a' hon szeretetéről 's számos alattvalója iránti kegyességéről ismértetes Batthyáni Fülöp herceg által Enyingen épített roppant szegyház felszentelésének dicső napja, mellynek fölöttét harangzúgások 's mozsárdörgegek hirdették. Az egyházi eljárás' bővebb leírását mellőzve, annak leginkább politikai oldalát ábrázoljuk: ugyanis Sényi Gábor táblabíró, 's a' tisztelt herceg urodalmának közkedvességü főkormányzója az egyházi szertartások folytában, a' magas alapító herceg nevében a' tárgy fontosságához alkalmazott csinos beszédet tartván, az ujonan kinevezett plebános ajándéklevelét (praesentia) 's azon haszonvételek lajstromát, mellyek az ujonan alapított fárának elidegeníthetlen tulajdonivá váltak, az urodalmi ügyviselőnek föl-olvasás végett átnyujtá, erre az egyházilag foglalatokodó Szalay Imre kanonok ur fényes kíséretének közepett, rövid, de velős szónoklatban elősorozván a' ritka tüneményü alapító uraságnak, a' haza, alattvalói 's számtalan egyesek iránt kitüntetett érdemét, az új lelkészt beiktató egyházi oklevelet (investitura) olvastatta föl, mellyet az ünnepélyes szertartások általi kölcsönösen buzdított vegyes felekezeti gyülekezet számos éljen kiáltásokkal vizsonozván, a' veszprémi híres hangászkarnak szívemelő ének 's hangkísérete mellett, 's a' kiszegzett mozsarak időszakonkinti durrogása alatt, beiktató 's megáldó kanonok ur ezen legujabb izlésü fényes készületü egyházban első mutatta be a' szent mise áldozatot a' mindenhatóknak; — az egész szertartást egy a' tárgyhöz alkalmazott jeles szónoklat fejezvében be. A' szinte délutáni két óraig tartott ünnepély után válogatott étekkel 's borokkal ellátott több rendbeli asztalok várták a' körülbelül 350t meghaladó minden valásbeli uri vendégeket, kik a' fő kormányzó, mint a' hercegnek képviselője, 's a' többi urodalmi tisztur által őszinte magyar szvességgel 's vendégszeretettel fogadtattak. A' lakoma folytában a' feszült udvariság csekély maradványa is száműzetvén, következtek a' szokott áldomások, elsőbb koronás fejdelmünkért, nádor ő fűségeért, 's az egész uralkodó házért; ez után az ujonnan alapított plebánia megerősítőjeért a' hercegprimásért; ezek folytában pedig a' magas alapító kegyes herceg hosszu élteért 's a' t. Végre mindezeket egy népes tánczvigalom zárván be, habár ezen ünnepélynek anyagi része mulandó volt is, az alapító kegyes herceg emléke kitörülhetlen maradand a' jók kebelében. —

Délamerika.

Panamából érkezett tudósítások szerint délszaki Peruban új zendülés úte ki, mellyet Biranco ezredes vezérel. Gamarra elnök márt. 13kaig meddig t. i. az utolsó hírek terjednek, mitsem tehetett a' zendülők fekezésére. A' mozgalmi pártot a' külföldiek iránt kedvező gondolkozásának mondják, mit a' mostani kormányrul épen nem állíthatni. Panamában az Isthmus különféle kerületiből követgyűlés alakult, melly elhatározottnak látszik az ujránadai kormányhoz csak olly föltét alatt csatlakozni, ha az a' szövetségi rendszert elfogadja. — Montevideoi hírek szerint ugyanitt nagy az aggodalom, mert minden pillanatban az argentinai köztársaság fegyveres csapatának beütésétől tartanak, mellyek Rosas és Oribe parancsnoksága alatt a' La-

valle és Madrid által vezérelt 's több ízben megveretett uruguayi csapatokat magok előtt kergeték. Rosas a' sergei által megszállt minden birtokhatáron a' negerrabszolgák szabadon bocsátását hirdeti 's így annyival inkább félnek közeledésétől. Az uruguayi kormány hadihajókat küldött Buenos-Ayresbe, de ezen intézkedés igen nagy kárára ütött ki; mert a' két első hajó, melly Buenos-Ayreshez ért, tüstint Rosashoz pártolt által.

Spanyolország.

(Espantero fölesketése egyedüli kormányzó) Ez maj. 10kén Madridban nagy ünnepellyel ment véghez. Espantero lovon 's számos főtiszt kíséretében jelent meg a' cortespalota előtt; utján rendes és polgárkatonák kettős sorban állottak, 's a' házak ablakai mindenütt czélszerűen valának díszítve. A' gyűlés-teremben szilárd hangon mondá el az esküt Espantero, egyik kezét az evangeliomra, másikat Arguelles kezébe helyezve. Minden hely fulladásig lepye volt, követekkel, tanácsosokkal, és minden rangú kíváncsiakkal. Az egész szertartás alatt mély 's ünnepélyes csönd uralkodék, 's Espantero azon szavait, mikkel szilárd föntartását ígerte az alkotmányos szabadságnak, általános tetzés követé, mellyben még azok is osztatlan részt vettek, kik eddig Espanteronak ellenségei voltak. A' kormányzót „fűség” czimzettel szándékozik a' cortes fölruházni. —

Törökország.

Maj. 15kéről kelt bécsi levél szerint, az apr. 28kai posta Konstantinápolybul még most sem érkezett meg Bécsbe. A' fölkelési mozgalom Rumiában, úgy látszik, a' Drinápoly és Nissa közti föutat ismét elfoglala. A' Szerbiából érkező hírek kevés világosságot adnak a' fölkelő tartományok állapotjáról, mivel a' munkálatok középpontja a' törököknek Alexinczénél nyert győzelme által meglehetősen tova mozdított a' szerb határtól, ezenfelül Mustafa, nissai basa, is a' keresztyéneket a' külföldtől elszigetelve tartatni kiméletlen szigorral igyekszik, mi közben a' többi szomszéd basamegyék vezéri is, mint látszik, minden közeledés meggátolására hasonló rendszabályokhoz nyultak. Ha a' török posta, mint általánosan hiszik, utját talán Bukarest felé vette, úgy ez azt fogná jelenteni, hogy a' zendület már Bolgárország éjszaki részében is kiütött, miután a' maj. 14kén Bécsbe érkezett oláhországi postamit sem hozott Konstantinápolybul. Feszülten váratnak naponkint tudósítások, mellyek ez aggasztó bizonytalanságot megszüntessék. —

Külföldi elegyhir.

Nymwegenben (Hollandiában) a' helybeli lelkész majus 11kén erőhatallommal mozdított el paplakából, mivel az őt terhelő különféle vádpanaszok következtében az egyházi előjárás azon végzésének, hogy a' paplakot hagyja el 's engedje azt más lelkésznek által, engedelmeskedni nem akart. A' lelkész egyébiránt, mint hitszónok, a' község előtt nagy tekintetben állt. — Ungher Katalin, a' híres énekesnő, ki most már férjéről Sabatier asszony, jelenleg Bécsben mulat 's az ének-akademiában, melly a' józsefvárosi színházban a' kisdedovó-intézet javára tartatni fog, részt veend. — Guskowszki lengyel gróf, don Francisco de Paula infans legidősb leányának elrablója, korábban Langermann tábornagy segédtszte volt Lengyelországban; ő igen szép fiatal férfi 's mint mondják, Rachel kisasszonyt, a' parisi prima donnát, egykor kezével kínálta meg, de ettől kosarat kapott. — A' porosz statusujság egy madridi levél után példákat közöl azon botrányokról, miknek a' templomok 's istentisztelet ott naponkint kitétetvők. Többek közt majus elején a' haldoklók szentsége nyilvános utcán már kétszer a' legocsmányább gúnynak tárgyaul szolgált. Fuente de Cantos helységben (Estremadurában) egy félmeztelen ember a' templom szónokszékére lépett 's egy czipetalpat összevagdalt, hogy azt ostya gyanánt kioszsa. Az istentisztelet a' templomokban naponkint zaj és lármá által zavartatik meg; a' szent képeknek cigárokat dugdosnak szájokba 's t. b. — A' pampelunai érsek, mivel a' kormánynak makacsul ellenszegült, Spanyolországbul száműzetett 's jelenleg már francia földön van. — Majus 9kén egy bremai hajó, melly Havannából az afrikai partok felé vitorláza 's itt az angoloktól elkoboztaték, mivel hírszerint rumon, löporon 's más kereskedési cikkek kívül rabszolgálat cökkel töltött ládakot is vitt — egy angol tengerésztszt 's hat katona által a' bremai kikötőbe hozatott vissza. Mindenki feszülten várja a' nyomozás eredményét. —

Legujabb. Az Allg. Zeit. utóiratban tudósít, hogy Konstantinápolybul az apr. 28. és maj. 4kai elmaradt két posta megérkezett. Szerintök eleinte a' bolgár zendület' hire a' török fővárosban nagy mozgalmat szült, 's a' porta Hussein basát, a' jancsárok' néhai eltörlesztőjét nevezte ki a' zendület' elfojtására. A' Candia elleni hadszállítvány a' kegyetlen Tahir basa vezérsége alatt már megindult, és 10 hadi hajóbul és 6000 szárazföldi katonaságbul áll. A' bolgár keresztyének követi audientzián voltak a' nagyvezérnél, 's ez azon vigasztaló ígéretekkel bocsátá őket, hogy panaszai meg fognak vizsgáltatni 's bajai, mennyire lehet, enyhíttetni. Maj. 3kán Ponsonby lord utasításokat nyert Londonbul, ezek következtében sűrű közlekedések történtek, mellyek' eredményét már maj. 4kén a' hírnökök minden irányban szerte vitték. A' porta Mehemed Alinak, mint mondják a' hűbéri adóra nézve új engedvényeket tön. — Az Oest. Beob. közli a' legujabb tudósításokat, mellyek Konstantinápolybul maj. 12kéről rendes postauton Sophián és Belgrádon által Bécsbe érkeztek, 's ezekből hasonlólag megvalósul a' bolgárországi zendület 's azon erőszakoskodás és kicsapongás, mellyet a' zendülők ellen kiküldött albániai csapatok — a' szultán akarattja ellen — elkövettek. Hogy a' közvélemény a' keringésbe hozott igen tulságos hírekről felvilágosíttassék, a' porta az idegen követségekhez egy a' nissai helytartónak az utóbbi eseményekről szóló tudósításai kivonatával kísért közleményt intézett, mellyből kiviláglik, hogy a' nagyuri ferman már ki van bocsátva, melly rögtöni megvizsgálást rendel az elrablott tárgyakról 's elhurczolt foglyokról, 's melly parancsolja azokat visszaadatni tulajdonosaik és családiknak. —

Dunavizállás majus 28kén: 5' 3" 9" a' zerus felett.

Szerkeszti Helme cz y. — Nyomtatja angol gyors-sajtón Trattner-Károlyi, uri-uteza 453.